

In sequentes historias psatūcula incipit feliciter.

Vobis explicitis atq; absolutis itinerarijs nostris diuo munere. haud incōgruū reor. quedā adiecta facere. que p̄cipue generosorū atq; nobiliū animos magis oblectēt. quibus potissimū hoc in ope morē gessi talia scribendo. que eis lectu scituq; haud inutilia sed neq; fastidiosa forent. Verū vti in primordio hui⁹ libelli cōmemoratuū fuit. optarem vehēmētē p̄ter eū quē michi p̄stituerā finem principis pacem. etiā hūc nichilomin⁹ meo labori accedere fructū. vti ex hīs que narrauimus. deuotorū xp̄icolarū animi et pectora. magis magisq; in dies in perfidissimos et truculentissimos xp̄iani nominis et sanguinis hostes turcos videlicet et sarracenos. zelo bono cōcitarētur roborarētur accederētur. ad exterminandū eos de finibus suis vel saltem ad resistendū eis dem dū nostros occupare fines. depopulari. et deuastare tēptāt audentq; q̄ libere. quippe nemine ex aduerso repūgnate. in p̄niciem nō modo totius reipublice xp̄iane. s; et pudorē maximū. Ad huius instituti propositū nō nichil cōduceret si serenissimi et illustrissimi principes. generosi strenui. et nobiles viri. ymmo vniuersi xp̄i fideles crebro rez uoluerent. relegerētq; vel saltem nouissima damna et exterminia plurima que p̄fidi a paucis emensis annis ymmo nostris ferme tēporibus ecclesie intulerūt. et q̄ ea pene innumera sint neq; paucis emetiri neq; esse abscondita alicui vel parū anno so possint. tamen quo intimius orthodoxorū cordibus imprimatur. paucula ex plurimis. et ex paulo ante gestis huiusmodi malis nobis illatis excerpta. hīs inferenda nō ab re putauī. p̄sertim q̄ in supioribus etiam de aliquibus huiusmodi mētio habita est. Igitur de Constantinopolis et Nigroponti in primis expugnatione breuissime. postea de Rodie urbis obsidione latius. Ac demū ydrunti. captione sub cōpendio agam.

De Constantinopolitane urbis expugnatione.

Anno dñi Millesimo quadringentesimo quinquagesimo secūdo ciuitas Constantinopolitana cū esset obsessā a thurcis. miserunt greci oratores ad summū pontificem Nicolāū quintū. implorantes auxilīū gentiū et pecuniarū. quos nō exaudiuit Nicolaus. indignū ducens ytalīā exhaustam pecunijs propter expensas guerrarū. grauare nouis exactionib⁹. p̄maxime cū sciret grecos se suis pecunijs posse iuuare si exponere uellent cōducendo gentes. Sed nudati omni amore reipublice et tantū priuate rei sue cōseruāde intenti. in hoc inciderūt iudiciū. ut victi et capta ciuitate serui effecti. res priuatas suas et publicas p̄diderūt. Et q̄ habuissent. si uoluissent expendere patuit. q̄ magne diuitie et thesauri multī reperiuntur apud plures p̄sonas etiā mulieres. sed cupiditas excecavit eos. De ip̄a autē captione dicte ciuitatis

per thurcos. **R**enerendissimus pater et dñs cardinalis ruthenis epus
Gabinensis. grecus nomine ysidorus. qui tñc erat ibi legatus pape sic
scribit qui psens fuit. sed manus illor euasit ne occideretur vel caperet
qz ingressis in ciuitate thurcis. habitũ dimisit et apparatũ cardinalis
tus et vestibus vilibus indutus inter fugientes e ciuitate se immiscuit
incognitus. et inde ad Peram ciuitatẽ nõ longe a Constantinopoli dis
stantem. se duci p mare pcurauit. Audite hec inquit in principio suarũ
litterarũ. Audite ocs gentes auribus pcipite qui habitatis orbem. Au
dite hec omnia q̃ fidelem orbis partẽ colatis. **M**inistri. pastores. et prin
cipes omnũ ecclesiarũ xpi. vniuersi quoqz reges et principes xpicole.
ac vniuersus dñi populus cũ religiosis cunctis. Audite et notũ sit vo
bis. q̃ pcurator veri anticristi teucroz princeps et dñs. seruus autẽ tot
dñorũ quot vicioz. cui⁹ nomen est Mahumet inimicus crucis xpi. He
res rei et nominis illius primi pseudo prophete et latoris legis spũrcif
sime agarenorũ. filius sathane omnĩ flagiciosissimus. qui furis inue
ctus et insania. sanguinẽ xpianorũ sine intermissione sitit. nec extingui
valet eius sitis post eorũ innumeras cedes. Tantoqz odio cõtra xpm et
mẽbra eius mouetur. vt eradere nomen ei⁹ de terra nitatur. Et inspecto
aliquo xpiano sibi obuianti se inde existimet sordidatũ vt oculos ab
luat et os immundũ se proficẽs prius. Hoc igitur tã terribile et horridũ
monstrũ. exigentibus demeritis xpianorũ. iusto dei iudicio. in eos seuire
et crassari pmissus. ciuitatẽ imperialem nouam romã. olim felicissimã
nũc miserrimã et omni calamitate oppressã. Constantinopolim. diu
obsessã cepit. expugnauit. spoliãuit omnibus bonis et pene deleuit.
Quis autẽ (vt verbis vtat prophete) dabit capiti meo aquã et oculis
meis fontẽ lacrimarũ. vt plorare valeã die ac nocte interfectos populi
illius. et scelestissima sacrilegia in ea captiua ppetrata. Quis hui⁹ horri
bilitatis memor nõ obstupefeat. nõ litargicus fiat. nõ p dolore obmu
tescat. **N**ec tamẽ cũcta enormia explicabo. ne pie aures audire refugiãt
sed ex paucissimis relatis cogitẽtur alia. **H**ic nephandus. nominibus
blasphemie plenus. ciuitate recepta post decapitationẽ imperatoris. cũ
omni sua pgenie et nobilitate. plurimos ferreis manicis et cõpedibus
alligatos. ac collis eorũ funibus cinctis. extra urbem deduxit. nobiles
plebeios. monachos et monachas. mares et feminas. virtute et cõditio
ne pclaros. vituperabiliter detractos. mĩltis iniurijs refertas vt meret
riculas et in lupanari prostiuitas trahabant. tanta et talia cõtra eos
agebant. quãta de brutis animalibus et qualia sine rubore fari mini
me quis valeat. Adolescentulos vtriusqz sexus a parẽtibus segregabãt
et diuisim de eis p cio negociabãtur. Infantes corã genitoribus suis vt
agniculos mactabãt. Marres filiis et geniti genitricibus priuabãtur.
Germani a fratribus. vxores a viris. nurus a socribus. lugentibus et
vlulantibus segregabãtur. disiuicti cõsanguinei et amici. in diuersis re
gionibus serui venditi dũcebãtur. **D** q̃ amare lacrimẽ. quãta suspiria.

quot clamosi singultus inter amicos et notos. que miserabiles voces
emittebantur inter tantas cedes. seruitutes. expulsiões. et cōtumelias
Princes barones et dñi. bubulcor. porcarior. hominū. effecti sunt
famuli. Intra decēniū pueros ad ritus sue p̄fide secte cōpellebant. **H**ec
quomodo obscuratū est aurū fulgidū sapientie. p̄ tenebras ignorantie.
Aurū dignitatis p̄ ignobilitatē seruitutis. **Q**uomō mutatus est color
optimus grece eloquentie. in barbariē turchie. lapides sanctuarij si qui
erant cōstantes in fide. dispersi sunt in capite omniū viarū iacentes p̄
strati. **D**e ceteris taceamus. humana sunt. s̄ de iniurijs. subsannatio
nibus. cōtumelijs. opprobrijs scelestibus erga diuina. que lingua va
leat explicare. quis intellectus capere. que aures patiētur audire. ni sal
tor nūq̄ ita inhonorat⁹ deus. **V**enerūt gētes gēne dedite. in hereditatē
tuā. que israhel est te videns p̄ fidem. **P**ossuerūt templū sanctū tuū ec
clesiam nobilissimā sancte sophie cū alijs. **I**magines dñi no strī ih̄su
xpi et matris eius virginis gloriose et sanctor. ac sanctarū dei. insignia
vniūce crucis cōspuentes. cōstringētes. cōculcātes. sacrosancta euange
lia. missalia et reliquos ecclesie libros dilacerantes. deturpātes. cōburē
tes. **S**acras vestes sacerdotū. reliquaq̄ ornamenta ecclesie scindentes.
ad indumentū suū et ornatū sumentes. vel pro vili p̄cio cōferentes. va
sa dñi. et cultui dedicata. in eis comedentes et bibentes. in reliquiū cō
flata ad prophanos vsus trāsserebant. **P**osuerūt deniq̄ carnes sancto
rum tūor. morticina seruor. tuor. reliquias beator. corpor. escas vola
tilibus celi. disspēgentes hincinde carnes sanctorū tuor. quos occidebāt
bestijs terre. q̄ non erat q̄nt sepeliret. **A**ltaria suffoderūt inuocātes no
men maledicti machometi. eū laudantes de victoria. **O**mitto p̄ pudore
q̄ mingeāt. stercorizabant. omnia vituperabilia exercebāt in templis
imaginibus et reliquijs sanctis. **S**ancta canibus dabant. margaritas
sacramētor. ante porcos proiciebāt **C**ū hec recolo totus ex hōrore cōtre
misco. nec vltērius stilo exarare queo illoz. piacula et fidei xp̄iane reli
gionis dedecora et irrisiões iniecta. **M**onasteria tā monachor. q̄ mo
nialū inuadentes omnia dirupiebant. eicientes illos de habitationib⁹
suis. penodochia infirmorū destruebāt. **E**t si de multis et magnis exci
dijs et exterminijs ciuitatū. historiographi etiā gentiliū referāt. fere
nulla posset desolationi huius coequari. **N**ullum incolam intra reli
querūt. nō grecū. nō latinū. nō armenū. nō iudeū. urbem ipam suis ciui
bus nudatā quasi desertā effecerūt. **T**orū actus et opa proprijs oculis
vidi. et cū aliquibus cōstantissimis viris vna. plura p̄pessus sum ma
li et pericula. licet de manibus eorū me eripuerit deus vt jonā de ven
tre ceti. **E**xpugnata Constantinopoli **P**eram nō multū distantē occu
parūt. menia ei⁹ ad solum vsq̄ deducētes. **E**x campanis ecclesiarum
bombardas cōflauerūt. crucem que erat in cacumine turris eius cū ipa
turri cōtriuērūt. **R**empublicā ad nichilū deduxerūt. **J**udicē et principē

eius thurcā constituentēs. **P**edagia. gaidagia. impositiones. et grana-
mina illuc applicantibus vel pmanentibus suapte statuerūt. **H**is
atrocissimis rebus nō cōtentus callidissimus et cruentissimus macho-
met. xpicolarū summius inimicus. ad vltiora se extendit et triremes
inter magnas et paruas iam centum septuaginta pparauit et ad mare
egeū misit ad insulas cicladas sibi subiciendas. **E**xinde se pparat cum
infinito exercitu ad tres vrbes notabiles et potentes prope danubium
sitās transmigrare et expugnare. vnā quā videlicet Periston nūcipa-
mus. alia Forobiū. tertia bellostadū. **I**ntendens post totam pcurrere
Hungariā. spoliare. deuastare. et contereere vt nemine retro se dimittat
impedire ad alia pficisci volentē. qm ad ytaliā q̄citius trāsmigrare cō-
tendit. pparare quoq̄ conatur galeas magnas et paruas. trecentas. na-
ues magnas viginti. pedestriū et equēstriū exercitū vltra centū milia.
Et sic a durachio brundusiū transire cōtendit. que ciuitas sita est in res-
gno Apulie. **Q**uapropter de pcor exoro atq̄ exhortor vos omnes xpico-
las. vt zelo fidei et xpiane religionis pro vestra libertate gladio accin-
gamini cōtra tam diros hostes diuini cultus et omnis sanctimonte et
vite moralis. **E**t primo quidē abicientes omnē dissensionē. emulationē
remittentes inuicē offensas. sicut et xps donauit omnib⁹. pacē et vnio-
nem sumope inter vos amplectamini. vt vniti et inde fortiores effecti.
cōfidentes in adiutorio altissimi (cuius est victoria et bellum nō mul-
titudinis) ipm sathanā cū satellitibus suis sub pedibus vestris cōtereere
valeatis. **L**icet enim in multitudine cōfidat et feritate suo x. plures ta-
men sunt qui nobiscū sunt ymmo dñs ipe miliciarū pro cui⁹ fide et re-
ligione pūgnatis ita q̄ centū ex vobis psequi et superare valeāt mille
ex illis. et mille ex vobis decem milia. **I**gnauia enim et impericia bel-
li innata sunt eis. **H**ec in substantia sunt in literis p̄dictis et si aliqua-
luter verba sint immutata 7c.

De Nigroponti captione.

Idelis quidē et p̄potens vrbs Nigropontensis xpiani nomi-
nis titulo. fideq̄ insignis. ab olim veneciane ditioni et potentia-
tū subiecta. ciuitas p̄fecto oppido populosa. negociosa. sed et
rerū omnium opulentissima. ciuiūq̄ optimorū refertissima. terra quoq̄ et
mari diligentissime munita. portu p̄sertim tutissimo de mari gaudens.
deniq̄ muris et menibus et tūribus firmissimis vndiq̄ cincta et circū-
septa. ita vt prorsus inexpugnabilis omnium opinione crederetur. **Q**ue